

Allmännyttans fördelar

De sociala entreprenörerna bryter ny mark

David Franquesa

Doktorand vid Unesco:s Centrum för hållbar utveckling, UPC, Barcelona.

upc.edu/sostenible2015
www.information-works.es

Lärande för en ansvarsfull och transparent hantering av offentliga tillgångar

Ien artikel av Garret Hardin från 1968 hänvisas till "De offentliga tillgångarnas tragedi". Artikeln handlar om en grupp människor som genom att handla individuellt och rationellt, men enbart med egna intressen för ögonen, gör slut på en gemensam och begränsad resurs.

Den klassiska debatten står mellan de som menar att offentliga tillgångar alltid bör privatiseras, när detta är möjligt, och de som försvarar att offentliga myndigheter och institutioner åtar sig ansvaret för de resurser som är intressanta för allmänheten. Som ett mellanting mellan privatisering och centralisering föreslår Nobelpristagaren Elionor Ostrom, begreppet "förvaltande för

användarna". Med andra ord, ett kollektivt förvaltande av offentliga tillgångar genom de parter som nyttjar dessa tillgångar på ett direkt sätt, t.ex. så som fiskreserverna nyttjas av fiskarna eller betesmarkerna av jordbrukarna.

Ju mer tillit det finns till denna förvaltningsmodell, desto mer berättigat blir det att använda olika slags resurser för att lära om en ansvarsfull och transparent hantering av de offentliga tillgångarna. Ett exempel på lärande kring detta sätt att se på och förvalta offentliga resurser är projektet Young Energy People¹. Projektet syftar till att skapa medvetenhet bland medborgarna kring klimatförändringar. Genom att göra energirevisioner vid skolor och, som i Spanien – i kommunen, strävar man efter att främja energibesparingar.

Det är goda tider för de gemensamma utrymmena. Alltmer främjas lärande för en ansvarsfull hantering av de offentliga tillgångarna. Fri information, kunskap och teknik för hållbarhet utvecklas ständigt, och ett effektivt resursanvändande premieras mer och mer. Dessa nya möjligheter använder skolor, företag och sociala entreprenörer för att skapa en god, långvarig och djupgående social förändring.

Zebror och bufflar, Tanzania. © Stig Nygaard

Kollektiv kunskap om hållbarhet på Internet

Som informationskälla kan inte Internet jämföras med något annat. Internet är också en växande kunskapsbank. Mängden resurser och teknologi, som wikis,⁰ sociala plattformar, 2.0-verktyg, tematiska sökmotorer, web feeds,⁰ bloggar⁰ och microbloggar⁰ etc., formar kollektiv kunskap.

Tillämpningen av denna kunskap med hänsyn till hållbarhet kallas "ekologisk intelligens"³. Med detta menas vår förmåga att använda våra kunskaper om människan och hennes aktiviteter för att orsaka minsta möjliga skada för ekosystem och människor. Detta är kunskaper som hela mänskligheten måste lära sig och som är en gemensam tillgång som vi måste skydda.⁴

Ett exempel på att skydda och bygga vidare på vår kulturella kunskap är Mångfaldsatlas⁵, ett pedagogiskt redskap som lanserats av Narcis Vives, som prisbelönats genom Ashokarörelsen. Redskapet fungerar genom ett nätverk av skolor som har tagit fram en databas över kulturell mångfald i världen. I databasen finns information om vad som är unikt och intressant för olika platser och regioner i världen. Allt är utvalt utifrån deltagarnas egna kriterier och uppfattningar.

Informationen och kunskapen som finns på Internet ger oss också möjligheten att hitta nya modeller, produkter och tjänster som kan möta behov som idag inte täcks av politiska och ekonomiska institutioner. Nätverket Custodia del Territorio (Skydda Jorden)⁶, som genomför aktioner via olika portaler är ett exempel på ett sätt att möta

1. www.youngenergyypeople.com

2. Wagensberg, J. (2006). Mer hur, mindre varför. 747 reflektioner för att förstå det grundläggande, det naturliga och det kulturella. Barcelona: Tusquets Editores, Metatemas, 92, sid. 59.

3. Goleman, D. (2009). Ekologisk intelligens. Kairós S. A

4. Ostrom, E. i Charlotte, H. (2006). Understanding Knowledge as a Commons: From Theory to Practice. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

5. www.atlesdeladiversitat.net

6. www.xct.cat för tekniska teman, och www.dpcxct.org för företag och entreprenörer som vill starta verksamheter och göra investeringar inom områden som har nytta för samhället och naturen.

Grameens mikrokreditinitiativ har gjort det möjligt för tusentals indiska kvinnor att arbeta. © Yosita

ett behov som inte kunnat mötas tidigare. I projektet deltar Jordi Pietx, som också vunnit pris genom Ashoka. Custodia de Territorio skapar nya sätt att bevara jorden, vilket gör det möjligt för de privata ägarna och det civila samhället, snarare än offentliga institutioner, att ansvara för bevarande och ett gott förvaltande av ett områdes naturliga, sociala och kulturella resurser och värden.

Hur kan man lära sig om hållbarhet?

IKT⁹ revolutionerar hur vi gör saker; hur vi kommunicerar, hur vi relaterar till varandra, hur vi uppfinner nya saker och framför allt hur vi kan bli mer hållbara. Detta är syftet med projektet RescoManager⁷, som är en informationsapplikation genom vilken man hoppas kunna främja användandet av förnybar energi. Projektet kan användas i bärbar utrustning som designats för ungdomar i länder i Syd, på samma sätt som initiativet "One Laptop per Child", (Läs mer om en-till-en på s. 12). Framtida versioner av applikationen kommer även att ha interaktiva funktioner så att eleverna kan lära sig hantera utrustning som drivs av förnybar energi, samt lära sig hantera dess tekniska, logistiska och finansiella aspekter på ett effektivt sätt. Man hoppas även att det ska gå att dela information för att underlätta för

det tekniska underhållet, samt för att kunna jämföra olika produkters lönsamhet.

Den interaktion som sker mellan användaren av dessa informationsapplikationer och programmet bakom, gör det möjligt att skaffa sig kunskap och färdigheter vad gäller effektiv resurshantering. Den fria tillgången till information om teknisk styrning, läge och analys kan även främja lönsamheten för den som tillverkar och utvecklar produkter, samt att de parter som finansierar olika elnätsprojekt på landsbygden lättare kan följa upp och utvärdera sitt arbete.

Börja motivera till socialt företagande redan i grundskolan!

I skolan kan en inre ordning av värden, prioriteringar, etik, samt kunskaper och färdigheter kring ekologisk och social ekonomi skapas. Om eleverna utvecklar färdigheter som att tillägna sig resurser, att ta eget ansvar och att analysera och förbättra sina konsumtionsvanor eller ej beror på skolan, hemmet och samhället. Den sociala entreprenören koncentrerar sig på att skapa något med ett socialt värde, vilket motiverar honom eller henne att öppet dela med sig av sina resultat och uppfinningar.

7. www.rescomanager.org

Kvinnliga flyktingar från Conakry, Guinea, pratar om sina problem i lokalradion. © Ami Vitale / Världsbanken

21

Centret Jacint Verdaguer i Sant Sadurní d'Anoia i Katalonien använder sedan 2002 IKT i undervisningen och som ett sätt att delta i lärandesamhället. De framhåller att informationen finns på nätet och att det är där som de stora förändringarna sker. Det viktiga är pedagogernas nya roll, när de går från att vara informationshandläggare till att vara de som skapar utrymmen och platser för lärande, där individuella kunskaper och samarbete är jätteviktiga funktioner.

Men förändring måste ske på många olika områden samtidigt. Denna insikt fick dem att reflektera kring det faktum att det inte räckte med ny teknik i klassrummen eller med lärarens goda vilja, utan att det också var nödvändigt att omorganisera de fysiska utrymmena, metoderna, hur arbetsgrupper organiseras, scheman, alltså hela utbildningen och infrastrukturen. Syftet var innovation och förbättring, och förändringen hade mer att göra med grund och innehåll än med form.

Grundläggande för projektets pedagogiska styrning och organisation är att man har tänkt systematiskt utifrån ett individperspektiv, men med material som respekterar mångfald, olika arbetstempon, och samarbete som medel för att utveckla kunskaper och relationer.

Josep Maria Esteve, som är skolans rektor, sammanfattar: "...men alla förändringar är långsamma och antalet skeptiker som vi måste övertyga är många medan kunskaperna om det som väntar är få. Det är ingen enkel uppgift att etablera detta, men vi är mitt i processen och det finns ingen återvändo."

Avslutningsvis tror jag att för att motivera entreprenörskap redan i skolan måste man få eleverna att skapa grupprojeckt, som inte beror på briljanta idéer, utan snarare på motivation och en nära emotionell relation mellan idén i sig och personen som arbetar med den. Samtidigt måste skolan underlätta för elevernas lärande och engagera sig emotionellt i elevens arbete så att eleven kan genomföra sina projekt, och ta det från idé till verklighet. ■

O, Se ordlista på s.48-49

TAGS / Offentliga tillgångar, kollektiv förvaltning, kollektiv kunskap, ekologisk intelligens.

DEBATT / Vill du bli en social entreprenör? Vad skulle du ägna dig åt?

PEDAGOGISKA RESURSER / 14, 16, 21, 25, 26, 33, 36, 53 (se sid. 40-43)

WEBQUEST / Är kapitalismen bra för de fattiga? www.fte.org/capitalism/activities/webquest/handout.htm

EDUKIT